

Stefan Tićmi

KAPUT OD
MAHOVINE

Laguna

U početku beše koštica,
a potom ja, verovatno.

SADRŽAJ

UVOD: EFEKAT STAKLENE MAŠTE • {11}

PRVO POGLAVLJE • {31}

DRUGO POGLAVLJE • {59}

TREĆE POGLAVLJE • {73}

ČETVRTO POGLAVLJE • {87}

PETO POGLAVLJE • {101}

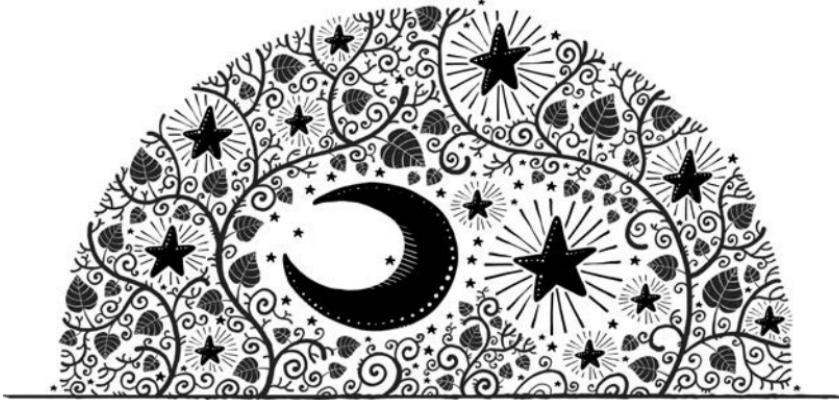
ŠESTO POGLAVLJE • {117}

SEDMO POGLAVLJE • {123}

OSMO POGLAVLJE • {137}

KAPUT OD MAHOVINE ili NAJDAN,
TIĆMI,... ili REPARATIVNA
MOĆ UMETNOSTI • {145}

O AUTORU • {155}

UVOD: EFEKAT STAKLENE MAŠTE

Dan je bio vetrovit. Zatekao je starca ispred kuće u bašti kako poliva cveće iz plastične čantriće za vodu. Cveće je bilo klonulo, kao da ga je vekovima zalivao samo suzama, a ne vodom. Kao da niče iz grumena tuge, a ne iz grumenog zemlje. Iz grumena tuge nemerljive arima i hektarima, tuge overene na sudu kao plac koji nikada ne bi smeо biti prenesen na nećije tuđe ime. Pa ipak, kada je ugledao dečaka, starac sa

dugom i sedom bradom razvukao je dobroćudni osmeh. Viktor je imao izgled čoveka koji je bio čio i vedar, ali kao da je stalno u džepu svog dugačkog mantila držao ugovor o doživotnom izdržavanju tuge i da je morao da ga se drži katastarski.

Živeo je na samom obodu varoši. Podno planine Abaći.

Dečak ga je neretko posećivao.

U Viktorovom dvorištu trava je nicala iz zemlje kao brada: vlat po vlat. Sporo i neprijetno, milimetar po milimetar. Rasla je, rasla, potom bi prilikom košenja padala na zemlju kao pokošena. Bila bi u nestajanju sa lica zemlje, ta brada na licu zemlje, vitmenasto zelena i smeržurana, kao smokva pokraj koje je dečak Najdan prošao kako bi se pozdravio sa njim.

Najdan je ubrao smokvin list, tu mu je u trenutku prohujala misao o banjanu, džinovskoj indijskoj smokvi o kojoj je čitao, koja rastući spušta grane ka zemlji, potom, savijajući se, te iste grane urastaju u zemlju, daju nove izdane, nova stabla, dok ono osnovno polako truli i nestaje. S vremenom, od jednog drveta izrasta čitava šuma neviđenih razmara i čovek,

ponekad, hoda kilometrima kroz tu šumu misleći da korača kroz šumu, a u stvari prolazi ispod jednog jedinog drveta koje se zove banjan.

Viktor mu je stegao ruku. Taj stisak mu je prekinuo misli koje su ga opsedale. Pre pozdrava dečak je bacio list smokve.

„*Stigao si*“, rekao je Viktor.

„*Da, jesam, deka Viktore, baš mi je dragو što te vidim*“, rekao je Najdan.

„*I meni. Idemo unutra, vidiš da se sprema nevreme. Ni sam ne znam zašto polivam ovo cveće, nebo ima veću čantricu iz koje sipa*“, rekao je Viktor.

Pošto su Viktorove ruke bile umazane, trebalo je Najdan da otvori ulazna vrata kuće. Međutim – maler. Prilikom otvaranja kvaka mu je ostala u ruci. Zbunio se.

„*Pa bilo je samo pitanje vremena*“, rekao je dugobradi starac Viktor. „*Nisam stigao da je popravim.*“

„*Pa šta da radim s njom, deka Viktore?*“, upitao je Najdan.

„*Eto, sad možeš da uđeš u sebe*“, rekao je starac i nasmešio se. „*Ma, prikači je samo ili je*

ostavi ovde na komodi. I ne brini. Izvoli u moj skromni dom.“

Ušli su.

Najdan je došao na čašicu razgovora – Viktor mu je sipao čašu domaćeg soka od zove.

„Izvoli, dečače.“

„Hvala.“

Viktor je otpočeo priču o časovničaru iz varoši, o gospodinu Ćuku.

„Sok od zove me uvek podseti na gospodina Ćuka, nekadašnjeg vlasnika radnje za popravku satova u varoši. On je uvek sa uživanjem ispijao ovaj sok. Držao je malu radnju ili je pak ta radnja držala njega. Verujem, gospodin Ćuk je mogao da propadne skroz u nekakvo bunilo, mogao bi da bankrotira, radnjica bi, svakako, stajala i dalje čvrstih zidova i zadihtovanih vrat-a, ne pustivši suzu niz okna za njim. A da je bilo suprotno – ako bi naišli zemljotresi, Hirošime i ko zna već šta, ako bi radnjica propala – propao bi i on. Na taj čudesan način bili su povezani. Držao se za svoje radno mesto čvrsto, ispijao svoj domaći sok i obavljaо sitne popravke

sa velikom odgovornošću. Ljudi u varoši su voleli način na koji on to radi i cenili su ga“, rekao je Viktor.

„Načuo sam priče o tom časovničaru koji nikada nije naučio kako da zaustavi vreme“, rekao je Najdan.

„Jesi li popio svoj sok?“, upitao je Najdana.

„Jesam, evo još gutljaj.“

„Eto, nisam te zvao da bih ti pričao o gospodinu Ćuku, pozvao sam te da bih ti otkrio nešto što nikome do sada nisam otkrio.“

Viktor je ustao i sklonio čaršav sa merdevina.

„Otkrio si merdevine?“

Viktor kao da nije čuo dečakove reči. Naslonio je merdevine. One su vodile na potkrovљje.

„Tek ćeš videti šta sam otkrio. Još kad sam bio tvojih godina, dečače, znači od samog detinjstva, imao sam neopisivu želju da postanem vladar, naprsto, da potpuno (o)vladam sobom i svojim postupcima. Što se tiče osvajanja, osvajao sam ljudska srca i osmehe, toliko sam mogao. Mislim da sam poprilično uspeo jer svaki pohod bio mi je pohod u središte sebe. Atila Hunski, Maksimilijan Robespjer, Napoleon, Aleksandar Veliki – nisu me fascinirali. Sam

Aleksandar Veliki tražio je pred smrt od svojih najbližih da mu u sanduku naprave dve rupe“, rekao je starac.

„Dve rupe?“, upitao je Najdan.

„Da, dve rupe. I da mu posle smrti, kada ga spuste u kovčeg, izbace dlanove vani da pokaže svima kako je uzalud pokorio gotovo čitav svet, ali da na nebesa ide praznih ruku.“

Zastao je.

„Od rane mladosti maštao sam u rikverc, predviđao unapred i retko bio prisutan u svom životu. A, evo, danas, pozvao sam te jer konačno želim da ti otkrijem nešto čime sam se čitavog života bavio. O tome niko pojma nema...“

„Biti svojevrstan vladar – vladati sobom. Nema lepše titule“, pomislio je Najdan nadovezujući se mislima na starčevu priču o vladarima. „Deka Viktore, prolazio sam kraj njiva koje su pod žitom na putu do tebe, kraj divnih i neverovatno lepih vinograda i mogu zaključiti da se tvoja kuća, kad smo već kod vladara i ratovanja, nalazi na veoma značajnom strateškom mestu: u njoj su se odigravale velike bitke koliko vidim?“

„Kakve bitke, dečače?“

„Bitke u tvojoj glavi“, rekao je Najdan. „Sukobi koje si vodio sa samim sobom. Sam samcat, mimo svih.“

„U pravu si. Jako si bistar za svoje godine...“

Najdan se češao o stolicu. Svrbelala ga je krvžica na leđima.

„U pravu si, to su lični sukobi koje svaki čovek vodi onako kako zna... i um(r)e. Imam košmare... sanjam drvene ramove, ogromne drvene ramove sa nogama od bodljikave žice... Ja sam već jako bolestan....“

Zastao je.

„Eto, neko učini da sve te ruševine unutar sebe pretvori u nešto iz čega će iznići pupoljci koji će držati celu konstrukciju onog što u stvari taj sam čovek i jeste, možda magnovenje; i da tako dâ smisao životu, bar nakratko. I taj život koji su mnogi živeli, nisam priznavao. Izgleda da sam sve vreme bio van njega. Marginalac.“

„Ili mimikrija“, rekao je Najdan. „Čitao sam o mimikriji, to je neverovatna moć da prilagođavaš svoj izgled sredini u kojoj se nalaziš kako bi smanjio ugrozenost.“

„E, upravo to. To nikada nisam imao“, dodao je starac. „Kao kameleon koji menja boju u

skladu sa bojama sredine u kojoj se nalazi. Voleo bih to... Ali šta da radim kada sam neprilagođljiv, neuklopljiv. Vratio sam se na selo, da slušam poj slavuja i žubor reke, ona to nije želeta. Bila je izrazito nadarena žena. Imala je čudan dar: kad god bih bio kraj nje – umanjivao sam se, zato me je i držala u šaci. Pričam ti o Njoj...“

„Držanje u šaci ne mora da znači ništa loše“, rekao je dečak. „Mogla je da te drži kao malo vode na dlanu. Pričaš mi o Njoj... jelda?“

Često je pričao o Njoj.

„Da, držala me je u početku, kasnije je bilo malo drugačije. Umanjivao sam se, pa joj je bilo lako da me drži. Imala je dobro držanje, svakako. Upravo ovo o kojem ti pričam. Ali o Njoj, Najdane, drugom prilikom... Ako... Molim te... Čekaj, pozvao sam te zbog nečeg drugog... Nečeg jako važnog. Zato, hajmo na potkrovље uz merdevine, da ti pokažem nešto...“

Popeli su se. Bio je mrak. Miris slame prolamao se prostorijom, slama im je bila pod nogama.

„Vodio sam ljubav sa Zvezdom Danicom, tako se rodio svemir. Sad ćeš da se uveriš.“

„Molim? Zašto je mrak, deka Viktore?“

Najdan je očekivao da na tavanu zatekne stari sanduk sa dve rupe u kojem bi starac iskopao ljubavna pisma koja je pisao svojoj bivšoj ženi, da zatekne nekakvo groblje uspomena.

„O čemu se ovde radi, deka Viktore? Ništa se ne vidi.“

Bio je potpuni mrak.

„Sačekaj trenutak, da upalim zvezde...“

„Da upališ zvezde?“

blesak

Da je neko u tom trenutku dečaka upitao ima li kakvih želja, Najdan bi poželeo da postane onaj koji ume da zamrzne trenutak. I to upravo ovaj: na beskrajno dugom tavanu blesnuo je beskrajni kućni svemir starca Viktora. Sve se caklilo i blistalo!

Zvezda do zvezde.

Prizor je ostavio Najdana bez daha.

„Čoveče, neverovatno!“

Sa zapanjenim izrazom lica dečak je zabezenuto, otvorenih usta, posmatrao ručno i majstorski izrađene zvezde od blistavog stakla, koje su visile sa visoke tavanice i obasjavale čitav prostor.

Dečak je bio u čudu. Nikada ovo ranije nije video.

Na tepihu od slame bili su razbacani čudne figurice, knjige, užad, listovi starih novina, papirni avioni i svakojaki neobični predmeti, a čim bi se pogled usmerio naviše, dah bi zastajao od lepote.